

Pedagogisch beleidsplan KDV

Inhoud

Inleiding.....	4
1.0 Pedagogische missie, visie en uitgangspunten	6
1.1 Missie	6
1.2 Visie	7
1.3 Uitgangspunten	8
1.3.1 Kinderen en het Volg- en Overstap Document	9
1.3.2 De Ruimte	10
1.3.3 De Begeleiders.....	11
1.3.4 Activiteiten	11
1.3.5 Spelend Leren	12
2.0 Doelen	13
2.1 Algemene doelen	13
2.2 Pedagogische doelen.....	13
2.2.1 Het bieden van een gevoel van emotionele veiligheid aan het kind	14
2.2.2 Gelegenheid bieden tot het verwerven van persoonlijke competenties.....	19
2.2.3 Gelegenheid bieden tot het verwerven van sociale competenties	23
2.2.4 Kinderen gelegenheid bieden om zich waarden, normen en cultuur van de samenleving eigen te maken	25
3.0 Werkwijze, omvang en opbouw	27
3.1 Dagindeling.....	27
3.2 Omvang en opbouw van de stamgroep.....	28
3.2.1 Beroepskracht- kind ratio en afwijkingen.....	29
3.2.2 Aanmelding/Intake Ouders kunnen via de website en/of via de telefoon contact met ons opnemen. Dit zal alleen informatief zijn. Mocht er een gesprek komen, dan vindt dat bij voorkeur plaats op de locatie.	30
3.2.3 Het wennen	30
3.2.4 Extra dagen en ruildagen.....	31
4.0 Personeel.....	32
4.1 Pedagogisch Medewerkers.....	32
4.2 Overige ondersteuning	32
4.3 Vier ogen principe	34
4.4 Interactie Vaardigheden	35
4.5 Mentorschap	37
5.0 Veiligheid en Gezondheid.....	38
5.1 Calamiteiten	38

6.0 Oudercontacten	39
6.1 Oudercommissie De oudercommissie van Pallet is van onmisbare waarde en vormt de vertegenwoordiging van ouders naar de directie van Pallet over een aantal formele zaken. De oudercommissie heeft een wettelijke advies- en instemmingsrecht op een aantal punten.	39
6.2 Klachtenprocedure	40
6.3 Communicatie Bij aanvang van de opvang ontvangen ouders via de mail de volgende documenten:	40
7.0 Tot Slot	42
Colofon	43

Inleiding

Stichting Palet HB-HSP is een groeiend kenniscentrum met eigen karakter dat doelen en visie heeft op het gebied van (hoog)begaafdheid, ontwikkelingsvoorsprong en HSP (hoog sensitieve personen).

Bij Stichting Het Palet HB-HSP kijken we zowel naar de details als naar het grote geheel. We kijken naar het individu en naar de omgeving.

Wij zien hoogbegaafdheid en hoogsensitiviteit niet als een probleem, maar als een vat vol mogelijkheden en kansen. Wij streven naar laagdrempelige hulp en vroegsignalering om problemen te voorkomen voor alle betrokkenen. Wij werken vanuit openheid, betrokkenheid en professionaliteit. Wij lopen graag een eindje mee in je zoektocht naar hoe een kind in het leven wil staan. Vanuit wie het kind is, vanuit zijn eigenheid en kracht. En dat doen we graag met elkaar in een multidisciplinair team.

De groep hoogbegaafden en hoogsensitieven is er eentje met enorm veel diversiteit. Wat één helpt, helpt de ander misschien niet. Wat voor de één goed is, hoeft dat niet te zijn voor een ander. Diverse hoogbegaafden en hoogsensitieven verdienen diverse professionals. Zo zorgen we dat een kind verder kan in passend tempo. Samenwerkend vanuit een multidisciplinair team en ook samen met ouder(s) en/of verzorgers en kind. Er is altijd inspraak en afstemming.

We bieden een scala aan diensten voor de voornoemde doelgroep. Diensten voor kinderen, jongeren, ouders, scholen en werkgevers. Een onderdeel van deze diensten zijn een kinderdagverblijf en een buitenschoolse opvang. In dit beleidsplan schrijven wij over de dagopvang welke wij aanbieden op onze eigen locatie aan de Audioweg 5 te Almere.

Palet is een bijzondere opvang voor kinderen met een ontwikkelingsvoorsprong in de leeftijd van 2 tot 5 jaar. Hier kunnen deze kinderen gelijkgestemden ontmoeten. Ze worden aangesproken op hun niveau en mogen zich ontwikkelen in een stimulerende, uitdagende en speelse leeromgeving, waar zij iedere werkdag bijzonder welkom zijn.

Palet is gevestigd op het adres:
Audioweg 5
1322 AT Almere

Openingstijden:
ma t/m vr
8.00 – 18.30

op Vakantie-/studie-/feestdagen zijn terug
te vinden de website
www.palethbhsp.com

Met diverse pedagogische inspiratiebronnen werken wij bij Palet op een manier waarop de kinderen worden gezien. We nemen de kinderen serieus.

In dit pedagogisch beleidsplan beschrijven we onze pedagogische visie. Ook is een aantal wettelijke kaders omschreven. Het pedagogisch beleidsplan is in overleg met pedagogisch medewerkers vormgegeven en zal periodiek worden geëvalueerd en aangepast. En als er een oudercommissie is vragen we die om goedkeuring.

Het Pedagogisch beleidsplan is terug te vinden op de website www.palethbbsp.com.

1.0 Pedagogische missie, visie en uitgangspunten

Pedagogiek gaat over de ontwikkeling van baby tot adolescent. Deze ontwikkeling gaat gefaseerd. Opvoeders spelen een rol bij de ontwikkeling van kinderen. Ieder kind wil aangesproken worden op zijn niveau.

In de praktijk lijkt het erop dat kinderen met een ontwikkelingsvoorsprong veelal onder hun niveau worden aangesproken. Dit kan al vroeg voor onnodige frustraties zorgen. Deze problemen kunnen zich uiten in allerlei gedragingen die als problematisch worden ervaren. Voorbeelden hiervan zijn driftbuien, clownesk of dwars gedrag, boosheid, huilen, slecht slapen, eng dromen, verlegenheid en fysieke klachten.

Bij Palet willen wij dat deze kinderen zich ontwikkelen in hun eigen, vaak razendsnelle tempo en op eigen niveau. De ontwikkelingsvoorsprong en/of hoogsensitiviteit wordt herkend en erkend. Wij begeleiden kinderen naar een betere aansluiting op de basisschool. Wij streven ernaar dat kinderen (weer) in balans zijn en vol zelfvertrouwen naar school kunnen gaan.

1.1 Missie

Wij vangen kinderen op in een veilige kinderopvang. Dit doen we doordat de pedagogisch medewerkers de kinderen serieus nemen. Zij maken ruimte voor het uiten van hun emoties. Palet gaat uit van het kind als individu in de groep, ieder kind heeft zijn eigen manier en tempo in zijn ontwikkeling.

We stimuleren de kinderen tot het dragen van verantwoordelijkheid en het opdoen van ervaringen. De kinderen worden gestimuleerd door het handelen en door de houding van de opvoeders; pedagogisch medewerker en ouders zijn voorbeelden voor de kinderen.

De pedagogisch medewerkers zorgen mede door de inrichting van de ruimte dat de kinderen zich op de (speel)groepen van Stichting Het Palet HB-HSP veilig voelen en met plezier iedere dag komen. Het is een bepalende factor voor de ontwikkeling van het kind. Om die veiligheid te kunnen bereiken moet je vooral op een gelijkwaardige manier met kinderen omgaan, je niet als een autoriteit boven het kind opstellen. Kinderen zijn volwaardige mensen en moeten serieus worden genomen.

De pedagogisch medewerker luistert naar het kind wanneer hij iets vertelt en toont belangstelling en interesse. De pedagogisch medewerker toont in zekere mate haar emoties aan het kind. Door je op die manier op te stellen zal het kind sneller geneigd zijn ook naar de pedagogisch medewerker te luisteren en die serieus te nemen. Het is belangrijk dat kinderen op iemand kunnen vertrouwen en daarvoor is een zekere consequentie in gedrag en handelen nodig.

1.2 Visie

Palet staat voor kwalitatieve, exclusieve opvang. Palet werkt vanuit passie en daar vanuit levert de stichting een belangrijke bijdrage aan de ontwikkeling, opvoeding en verzorging van deze slimme kinderen. Onderdeel hiervan is het blijven uitdagen van kinderen, het aanspreken op hun eigen (wijze) niveau en kwaliteiten. En het leren omgaan met verschillende soorten situaties. Een veilige, motiverende en gezonde leef- en speelomgeving vormen hiervan de basis.

Bij Palet zien wij in kinderen de ongekende mogelijkheden. Kinderen zijn krachtig, spontaan, inventief en creatief. Zij hebben een grote drang om te ontdekken en te ontwikkelen. Ze willen de wereld beleven en er hun eigen inbreng aan geven.

Kinderen zijn uit zichzelf zeer sociale wezens die vertrouwen hebben in de wereld om hen heen. Dit maakt dat kinderen met een grote mate van vanzelfsprekendheid de omgeving waarnemen. De manier waarop zij met anderen communiceren is veelzijdig. Kinderen ontwikkelen zich door de omgeving in te nemen, te volgen en na te doen. Slimme kinderen zullen hier al jong hun autonome denkwijze aan toe willen voegen.

Kinderen bevinden zich in verschillende contexten, zij verschillen in leeftijd (culturele) achtergrond, persoonlijkheid en intelligentie. Dit maakt ieder kind uniek, toch doorlopen kinderen van nature dezelfde fases in de ontwikkeling.

Bij Palet nemen we waar wanneer welk kind in welke fase is. Daar spelen we op in en zorgen we voor een optimaal gefaciliteerde omgeving. Dit met de wetenschap dat kinderen met een ontwikkelingsvoorsprong de verschillende ontwikkelingsfases vaak in een sneller tempo doormaken.

Fases tussen 2 en 4 jaar

Belangrijke stappen in de ontwikkeling tussen 2 en 3 jaar. Het kind:

- heeft grotere zelfstandigheid;
- gaat zinnen maken
- heeft een groter taalbegrip dan taalschat
- kan eenvoudige opdrachten uitvoeren
- speelt tevreden naast andere kinderen, maar nog niet samen
- kan moeilijk speelgoed delen
- kan nog niet zo lang alleen spelen
- wil graag meedoen met huishoudelijke karweitjes
- bootst gedrag van volwassenen na
- ontdekt eigen 'ik', de eigen wil wordt sterker
- zit in de koppigheidsfase/heeft driftbuien

Stappen in de ontwikkeling van je oudere peuter in de leeftijd van 3 – 5 jaar. Het kind:

- doet minder vaak een middagslaapje
- stelt veel waarom- en hoe-vragen
- kan zich langer concentreren in spel
- praat meer over algemene onderwerpen, los van het directe hier en nu
- begint samen te spelen
- kan op zijn beurt wachten
- kan gevoelens beter uiten en meer beheersen

En:

- fantasie speelt een grote rol in denken en spelgedrag
- door fantasie kan er ook plotselinge angst zijn, bijvoorbeeld een beest onder het bed
- gevoelens krijgen meer invloed op het gedrag

Wij hoeven de kinderen niet te vormen, we laten ze wel zien hoe de wereld in elkaar zit. We brengen een gevoel van veiligheid en vertrouwen over, zodat ieder kind zich optimaal kan ontwikkelen en de wereld om zich heen met grote bewondering kan beschouwen.

Slimme kinderen lopen het risico (ver) onder hun niveau te worden aangesproken. Sensitieve kinderen lopen het risico dat ze zich niet serieus genomen voelen. Dit beperkt de cognitieve, emotionele en/of sociale ontwikkeling van het kind en kan leiden tot gedragsproblemen. In het heden of in de toekomst.

De opvang van Palet is speciaal opgericht om slimme, creatieve, nieuwsgierige, (eigen)wijze en gevoelige kinderen de ruimte te geven om spelend en lerend zichzelf te zijn en te ontwikkelen in het eigen, vaak razendsnelle, tempo.

Bij Palet komen kinderen gelijkgestemden tegen. Kinderen die elkaar begrijpen en elkaar uitdagen, prikkelen en verwonderen. Ze maken vrienden die ook snel denken en/of aan een half woord genoeg hebben om weer verder te spelen. Het slimme en gevoelige kind hoeft zich bij Palet niet aan te passen aan zijn omgeving. De omgeving is aangepast aan de kinderen.

Er is een breed aanbod; op cognitie, op sociaal-emotionele ontwikkeling, op motoriek en op creativiteit.

1.3 Uitgangspunten

Het werk met de kinderen bij Palet wordt gekenmerkt door onze visie. De pedagogisch medewerkers en overige medewerkers vormen samen uitgangspunten om een omgeving te creëren waarin kinderen zich optimaal ontwikkelen. Dit naast de fysieke opvang en verzorging die vanzelfsprekend wordt geboden.

De ontwikkeling die alle kinderen meemaken ongeacht context is dat zij voortdurend groeien en bouwen aan de eigen identiteit. Dit doen kinderen in een constante wisselwerking met de omgeving en de wereld om hen heen. Het welbevinden staat voorop.

1.3.1 Kinderen volgen in de ontwikkeling

De kinderen krijgen ieder voor zich de ruimte om samen en alleen te ontdekken, te verwonderen en te leren. Ze zullen optimaal mogen ontwikkelen op het gebied van cognitie, sociaal-emotioneel, motorisch en creatief. Kinderen krijgen verantwoordelijkheden die bij ze passen. Denk aan het helpen met tafeldekken, zorgdragen over een kast, een ander kind helpen en ook klimmen op geschikte materialen.

De dynamiek in een groep kinderen is van grote pedagogische waarde. De onderlinge overeenkomsten en verschillen vormen belangrijke bouwstenen voor de ontwikkeling op allerlei gebieden.

Bij Palet zijn we ons bewust dat kinderen alleen te volgen zijn door ze te observeren. Belangrijk is dat de kinderen worden gezien. Om die reden volgen we de kinderen met het Peuterplusplan. Ieder kind heeft een eigen mentor. De eigen mentor volgt zijn mentorkinderen. Zo weten we zeker dat elk kind wordt gezien. Iedere dag wordt het systeem doorlopen en worden eventuele nieuwe stappen van een kind aangevinkt door een pedagogische medewerker.

De mentoren houden in het Peuterplusplan digitaal bij welke stappen een kind maakt in de ontwikkeling. Bij oudergesprekken dient dit als leidraad voor het gesprek.

The screenshot displays the Peuterplus system interface, organized into three columns representing different developmental periods:

- Vorige periode (3-3.5 jaar):**
 - Gebruikt 'ik' en 'jij' correct
 - Kan eenvoudige tegenstellingen aanwijzen op een plaat of met behulp van concreet materiaal
 - Benoemt op verzoek de vier hoofdkleuren
 - Beheerst passief minimaal 80% van de woorden van de basiswoordenlijst bij een thema
 - Beheerst actief minimaal 60% van de woorden van de basiswoordenlijst bij een thema
- Huidige periode (3.5-4 jaar (Huidig)):**
 - Wijst op verzoek 16 lichaamsdelen bij zichzelf aan
 - Benoemt op verzoek de drie basisvormen.
 - Gebruikt 'die' en 'dat' met een zelfstandig naamwoord
 - Kan een tweevoudige instructie begrijpen en uitvoeren
 - Kan kritisch luisteren en hoort een fout in een zin, versje of liedje dat bekend is.
 - Heeft belangstelling voor nieuwe woorden en gebruikt nieuw geleerde woorden in zinnen
- Landelijke eindoelen voor aanvang groep 1 (Beheersingsdoelen):**
 - Heeft een passieve woordenschat van gemiddeld 4000 woorden
 - Heeft een actieve woordenschat van gemiddeld 2000 woorden
 - Gebruikt woorden in een andere situatie
 - Gebruikt steeds meer verschillende en complexere woorden
 - Kan enkele instructies begrijpen en uitvoeren
 - Luistert naar leeftijdsgenoten en ontwikkelt verhaalbegrip door het interactief voorlezen

Callouts indicate that the information icon (i) is clickable to reveal help text. One callout points to the 'i' icon in the 'Beheerst actief minimaal 60%' goal, and another points to the 'i' icon in the 'Luistert naar leeftijdsgenoten' goal.

Voorbeeld van het Peuterplus volgsysteem

Doorgaande lijn naar basisonderwijs en bso

De peuteroverdracht wordt rond de vierde (of soms vijfde) verjaardag van het kind meegegeven aan de ouders en aan de basisschool. Dit is passend bij de doorgaande lijn en de voorbereiding op het basisonderwijs. Tijdens het eindgesprek bespreken we dit document en de ouders en Palet ondertekenen dit. Het formulier wordt (na toestemming van de ouders) door Palet overdragen aan de basisschool en de bso. Deze mogen contact opnemen met Palet om de overdracht te bespreken.

Bijzonderheden in de ontwikkeling

Gezien de aard van de opvang bij Palet is er bij de meeste kinderen sprake van bijzonderheden in de ontwikkeling. Daarvoor heeft Palet veel expertise in huis; er is een team bestaande uit een orthopedagoog, therapeuten en coaches. Dit team kijkt mee met de mentor en kan het kind eventueel een hulptraject aanbieden. Sommige kinderen zitten al (tijdelijk) in een traject bij Palet. Als Palet de expertise zelf niet in huis heeft, wordt er samen met de ouders gekeken naar andere mogelijkheden en geven wij ouders advies voor passende instanties. Hierbij wordt onder andere gebruik gemaakt van de sociale kaart van Almere.

1.3.2 De Ruimte

De wereld, om de kinderen heen, vormt de kaders waarbinnen kinderen hun waarnemingen maken. De fysieke ruimte waar de kinderen in verblijven en de mogelijkheden die hen worden geboden binnen die ruimte, vormen daarmee belangrijke pedagogische uitgangspunten. Ook is het belangrijk dat kinderen zich vrij kunnen bewegen binnen de geboden ruimte. Wel altijd onder het toezicht oog van een medewerker.

Regelmatig wordt er gewerkt met thema's bij Palet passend bij de beleving van kinderen. De aankleding van de omgeving is zodanig dat het de kinderen stimuleert op onderzoek uit te gaan. Kinderen wordt op die manier de gelegenheid geboden meer diepgang te vinden binnen het thema wat aan de orde is op dat moment. Denk aan ridderspullen bij het ridderthema en sprookjesfiguren bij het thema sprookjes etc.

Daarnaast wordt er gewerkt met diverse wisselende en vaste hoeken. Dit kan een huishoek, een creatieve/knutsel hoek, tekenhoek, bouwhoek, een leeshoek, verkleedhoek, ontdekhoek, timmerhoek etc. zijn. De kasten waar kinderen zelf ontwikkelingsspelmateriaal en puzzels kunnen pakken is er altijd. Alleen de inhoud van de kasten wisselt geregeld. Zo blijft het de kinderen prikkelen en uitdagen.

Bij het werken met een thema worden de kinderen gestimuleerd dingen van thuis mee te nemen passend bij het thema. Dit draagt ertoe bij dat kinderen betrokken raken bij het thema. De materialen in de ruimten zijn geschikt voor verschillende niveaus. De pedagogisch medewerkers letten erop dat materiaal veilig, interessant, afwisselend en geschikt is voor alleen- en samenspel. De pedagogisch

medewerkers gebruiken de speelmomenten om te observeren.

1.3.3 De Begeleiders

De pedagogisch medewerkers begeleiden de kinderen in de ontwikkeling die zij doormaken. Zij vangen de kinderen op en verzorgen ze uiteraard. Een andere kracht van de medewerkers ligt in het luisteren en kijken naar de kinderen. En het uitdagen van de kinderen die aan het groeien en leren zijn. De medewerkers zien en horen ieder kind en ook de communicatie en interactie tussen de kinderen onderling.

Alle begeleiders hebben kennis van hoogbegaafdheid en hooggevoeligheid en zullen de kinderen aanspreken op het eigen niveau. De kinderen zullen zich bij ons gezien, uitgedaagd en bijzonder voelen. Het kind zal vragen mogen stellen, ideeën mogen inbrengen, mogen experimenteren, mogen falen in alle veiligheid. Zij mogen vallen en weer opstaan, ontdekken en onderzoeken.

Kinderen worden optimaal uitgedaagd door het stellen van de juiste vragen. Alle medewerkers zijn hiervan op de hoogte. Vragen stellen zonder verwachtingen of invulling staat voorop.

Voorbeeld "Ben je met de blokken aan het spelen?" In plaats van: "Ben je een huis aan het bouwen?" De ervaring leert dat wanneer deze gevoelige, slimme kinderen merken dat ze aan een verwachting moeten voldoen ze onmiddellijk afhaken.

Palet zal de kinderen stimuleren en begeleiden in activiteiten waarvan de kinderen bij voorbaat al aangeven moeilijk te vinden. Vaak zie je bij slimme kinderen dat ze pas iets willen doen als ze zeker weten het te kunnen. De begeleiders hebben hier een belangrijke taak in. De kinderen leren dat 'moeilijk' een uitdaging is waarvoor een oplossing bestaat. En ze ervaren dat ze iets leren als ze deze uitdaging aangaan. Dit vergroot het doorzettingsvermogen en het zelfvertrouwen.

1.3.4 Activiteiten

Kinderen zijn van nature rijke, leergierige wezens en om die reden is het onnodig dat activiteiten bedacht en gevormd worden door de medewerkers. Door te luisteren en te kijken naar de verschillende individuen, ontstaan activiteiten op natuurlijke wijze.

Naast dagelijkse momenten zoals het eten, de verzorging, het naar buitengaan en soms slapen, vormen de kinderen zelf de inhoud van de dag. De medewerkers bieden kaders aan en betrekken de kinderen er actief bij. Palet zorgt voor een uitdagende, prikkelende omgeving waardoor de kinderen zich gestimuleerd en gemotiveerd voelen.

Dit kan bijvoorbeeld zijn: werken met ontwikkelingsmaterialen, teken- of knutselopdrachten maar ook tijdens het zingen, zadjes planten, wandelen en nog meer. De regels/afspraken zijn bekend bij de kinderen voordat de

activiteit begint. Bijvoorbeeld: waar laat je je kwast tijdens het verven, hoe loop je met een schaar, wanneer je klaar bent eerst alles weer opruimen etc.

Doordat kinderen zich op verschillende manieren uitdrukken wordt stilgestaan bij activiteiten die deze verschillende vormen van communicatie bevorderen; verhalen vertellen en/of voorlezen, zingen, muziek maken, dansen, drama, kleien, verven, bouwen, tekenen etc. De ruimte waarin dit gebeurt kan zowel binnen als buiten zijn. De buitenruimte biedt de natuurlijke kaders aan voor activiteiten, zoals de jaargetijden of iets wat de kinderen tegenkomen of meemaken in de natuur.

De kinderen worden betrokken bij de dagelijkse gang van zaken zoals verzorging, schoonmaken, tafel dekken, wassen, klussen, opruimen en koken. Door mee te werken aan de taken ontlenen kinderen een gevoel van eigenwaarde waardoor ze groeien. De taken en verantwoordelijkheden die worden aangeboden, zijn uiteraard afgestemd op de ontwikkelingsfase waarin kinderen zich bevinden.

1.3.5 Spelend Leren

Bij Palet wordt gebruik gemaakt van speel- en ontwikkelingsmaterialen die de ontwikkeling van kinderen en de interactie onderling stimuleren. Het is afgestemd op de verschillende niveaus van de kinderen. Ze kunnen hier spelend mee leren, ervaren, ontdekken en verwonderen.

De materialen die gebruikt worden voor creatieve activiteiten zijn veelal van gerecycleerde materialen en zogenaamde 'loose parts'. Daarnaast maken wij regelmatig gebruik van de natuur en de omgeving als speelmateriaal, de natuur weet de nieuwsgierigheid van kinderen constant te prikkelen, waardoor het uitstekend en steeds wisselend materiaal biedt om te spelen.

De kinderen ontdekken en leren spelenderwijs.

2.0 Doelen

Bij Palet wordt gewerkt vanuit passie, waar vanuit we een belangrijke bijdrage leveren aan de ontwikkeling, opvoeding en verzorging van kinderen.

Belangrijke onderdelen hiervan zijn bij Palet het blijven uitdagen van kinderen en het leren omgaan met verschillende soorten situaties. Een veilige en gezonde leef- en speelomgeving vormt de basis van deze onderdelen.

2.1 Algemene doelen

De algemene doelstelling van Stichting Het Palet HB-HSP is het kind alle mogelijkheden te bieden binnen een stimulerende omgeving.

En om de eigenheid, aanleg, talenten en capaciteiten te kunnen ontplooiën wanneer het kind daaraan toe is. Voorwaarde hiervoor is dat de individuele mogelijkheden van het kind onderkend en gerespecteerd worden. Uitgangspunt hierbij is dat in ieder kind een aangeboren drijfveer tot ontwikkelen aanwezig is.

Onderling contact tussen hoogbegaafde en hoogsensitieve kinderen in de leeftijd van 2 tot 13 jaar op zowel de dagopvang als de buitenschoolse begeleiding van Stichting Het Palet HB-HSP.

Stichting Het Palet HB-HSP biedt de voorziening die het de ouders mogelijk moet maken aan het arbeidsproces deel te nemen, te studeren of anderszins actief te zijn in zaken buiten de opvoeding en verzorging van de kinderen.

De medeverantwoordelijkheid voor de gang van zaken bij Stichting Het Palet HB-HSP en voor de kinderen vinden wij daarnaast zo belangrijk dat betrokkenheid van ouders een wezenlijk onderdeel vormt van de manier van werken.

2.2 Pedagogische doelen

Ons pedagogisch doel is dat ieder kind zich ontwikkelt tot een mens dat voor zichzelf kan opkomen, tot iemand die keuzes kan maken en die sociale vaardigheden bezit.

De Wet Kinderopvang omschrijft de in Nederland wettelijke verplichtingen op het gebied van pedagogiek binnen de kinderopvang. Als fundament hiervoor wordt in de wet de vier pedagogische basisdoelen van professor J.M.A. Riksen Walraven gehanteerd:

- Het bieden van een gevoel van emotionele veiligheid aan het kind.
- Gelegenheid bieden tot het verwerven van persoonlijke competenties.
- Gelegenheid bieden tot het verwerven van sociale competenties.
- Kinderen gelegenheid bieden om zich waarden, normen en cultuur van de samenleving eigen te maken.

Deze pedagogische doelen worden hieronder uitgewerkt om aan te geven op welke wijze Palet hieraan voldoet.

2.2.1 Het bieden van een gevoel van emotionele veiligheid aan het kind

Het beleven van emotionele veiligheid is een basisvoorwaarde voor ieder kind om goed te kunnen functioneren en zich goed te ontwikkelen. Alle energie gaat dan zitten in de gevoelens van stress en het op zijn hoede zijn.

Het gevoel van veiligheid in de (speel)groepen van Palet wordt bepaald door de pedagogisch medewerkers, de ruimte/omgeving, het activiteiten aanbod, het speel materiaal en het contact met andere kinderen en de pedagogisch medewerkers. Om emotionele veiligheid te ervaren, moet een vertrouwensband ontstaan tussen de opvang en het kind. Kinderen richten zich van nature tot volwassene om hen heen voor een veilige basis.

De medewerkers van Palet zijn zich hiervan bewust en zien het als prioriteit om de kinderen zo snel mogelijk een veilige en vertrouwelijke plek te geven. De mate van vertrouwen, verschilt per kind en medewerker en is een kwestie van groei. De mentor heeft hier een grote rol in. Zie verderop het kopje mentorschap.

De wenperiode is voor kinderen en ouders een belangrijke periode waarin het kind de opvang als veilige plek leert ervaren. Gedurende deze periode wordt het kind extra nauwlettend gezien en gehoord, zodat medewerkers in kunnen spelen op de behoeftes van het kind. Het wederzijds vertrouwen kan groeien, wanneer men elkaar goed begrijpt. Ieder kind heeft een mentor bij Palet en deze zal bij de start zoveel mogelijk tijd doorbrengen met de nieuwe peuter.

Voor de meeste kinderen is een gestructureerde omgeving van groot belang voor de emotionele veiligheid. Kinderen hebben duidelijke kaders nodig waarin zij zich vrij mogen bewegen. Binnen regels en afspraken krijgen de kinderen alle ruimte om zelf verantwoordelijkheid te nemen, fouten te mogen maken en grenzen te mogen zoeken. Ze krijgen ook de ruimte om zelf regels, oplossingen en afspraken in te brengen.

Er zal waar mogelijk worden ingespeeld op wat er leeft op het moment. Denk aan een kind dat iets in de natuur vindt of als iemand een zusje krijgt. Zo kan er op dagen een thema centraal staan. Er worden liedjes gezongen, voorgelezen, knutsels gemaakt, filmpjes bekeken etc.

Het vertrouwen van de ouders, is een voorwaarde voor kinderen en medewerkers om onderling vertrouwen te ontwikkelen. Tijdens de intake wordt al zoveel mogelijk gekeken wat het kind nodig heeft om zich zo snel mogelijk thuis te voelen. Dit kan zijn dat een kind graag zijn knuffel meeneemt of eerst liever de kat uit de boom kijkt. In dat geval loopt hij in het begin zoveel mogelijk met zijn mentor mee om hem even op weg helpen bij de start van de dag.

Een ander zeer belangrijk aspect van de emotionele veiligheid is de omgang met andere kinderen. De kinderen vertrouwen elkaar instinctief,

hierdoor is de kinderrijke omgeving vaak bevorderend voor het vertrouwen. Als kinderen moeite hebben met de groep wordt veel energie gestoken in het uitvinden van de reden hiervoor. En mag het kind in zijn eigen tempo aangeven wanneer hij wel of niet onderdeel wil zijn van deze groep.

De kinderen komen in een emotioneel welbevinden als ze op hun eigen niveau worden aangesproken, ze verantwoordelijkheden toevertrouwd krijgen, in eigen tempo mogen ontwikkelen, spelend leren en ontdekken. Het ontmoeten van gelijkgestemden en het gezien en gehoord worden door je omgeving is hierbij een belangrijke factor en legt de basis van een evenwichtig persoon vol zelfvertrouwen.

Kinderen worden gelijkwaardig aan volwassenen behandeld. Dit betekent dat wij hen altijd serieus nemen. Er wordt ruimte gemaakt voor het uiten van hun emoties (boosheid, verdriet, blijdschap...). We begeleiden de kinderen in het leren omgaan met hun eigen emoties en in die van anderen. We zoeken samen met de kinderen naar oplossingen, we vragen aan de kinderen wat ze voelen, benoemen het en leggen het uit aan hen.

De pedagogisch medewerker ondersteunt met woorden wat een kind voelt, bijvoorbeeld bij het verschonen merk je dat een kind dit niet leuk vindt. Als medewerker zeg je: "je vindt het vervelend hè om verschoond te worden".

Je geeft woorden aan de emoties. Voor kinderen die nog niet kunnen praten is dit heel belangrijk, maar ook voor de kinderen die al kunnen praten en nog moeten leren woorden te geven aan hun emoties.

Nieuwe kinderen krijgen de tijd om te wennen aan de (speel)groepen van Palet. Hiervoor hanteren wij naast een uitgebreid intake gesprek een proefplaatsing van drie maanden, met een mogelijkheid van een verlenging van telkens één maand. De tijd dat het kind op Palet aanwezig is wordt in de eerste periode rustig opgebouwd. Bij de proefplaatsing horen het intakegesprek met een screening op ontwikkelingsvoorsprong vermoeden hoogbegaafdheid of hooggevoeligheid en observaties tijdens de proefperiode.

Mocht in de loop van de proefperiode duidelijk blijken dat het kind hoogstwaarschijnlijk niet meer- of hoogbegaafd of hooggevoelig is, dan geven wij advies zodat ouders een passende opvang voor hun kind kunnen vinden. Ouders worden al bij de intake goed geïnformeerd over de screening en proefperiode. Ook het kind zelf wordt voorbereid; wij vertellen bijvoorbeeld dat het kind een tijdje mag komen spelen.

Palet behoedt zich ervoor de indruk te wekken naar ouders, kinderen dat kinderen met een gemiddeld of lager IQ score zien als minder waardevol. Door goed met ouders en kind te praten willen wij voorkomen dat het kind zich "niet-goed-genoeg" voelt. Als een kind op basis van screening en/of observaties ons

weer gaat verlaten, sluiten wij deze periode af met een positief gesprek, een verslag met sterke punten en kansen. Wij bedanken de ouders en het kind dat het een tijdje bij ons aanwezig is geweest. Deze selectie is nodig zodat Palet kan zorgdragen voor een groep van ontwikkelingsgelijken.

Kinderen worden in een vaste stamgroep geplaatst, met maximaal drie vaste pedagogisch medewerkers. Deze medewerkers zijn ook het aanspreekpunt voor de ouders. Iedere medewerker is mentor van een deel van de kinderen uit de groep, alle kinderen zijn dus bij een van de medewerkers ingedeeld.

De mentor vult de formulieren in voor de oudergesprekken en voert in principe de oudergesprekken. Zo nodig zal de mentor observaties van de kinderen doen en de verslagen hierover schrijven. En de mentor zorgt ervoor dat de map, die ieder kind aan het begin van zijn/haar Palet tijd ontvangt bijgehouden wordt. In de map worden foto's en werkjes van de kinderen verzameld. Ook kunnen algemene verslagen in deze map worden bewaard. Als het kind vier jaar wordt of als het kind al eerder van Palet afgaat, krijgt het kind de map mee naar huis als herinnering voor later.

De observaties en de verslagen hierover worden ook aan de school gegeven. Voorwaarde hiervoor is schriftelijke toestemming van de ouders.

De dag heeft een vaste structuur. Herkenbaarheid van het dagritme maakt dat kinderen zich veilig voelen.

Hoe maken we concreet ruimte voor het uiten van de emoties van de kinderen?

De pedagogisch medewerkster gaat op een gelijkwaardige manier met het kind om, respect is hierin het allerbelangrijkst;

- Het kind wordt als een volwaardig persoon beschouwd;
- De pedagogisch medewerkster vertoont open, positief, aandachtig en voorspelbaar gedrag ten opzichte van het kind;
- Het kind krijgt de vrijheid om zelf iets uit te kunnen zoeken en te ontdekken welke mogelijkheden er zijn, dit houdt ook in dat het kind fouten mag maken;
- Het kind krijgt de kans om te experimenteren, daardoor moet je ook een zekere chaos kunnen accepteren;
- We vermijden het al te gedisciplineerd te werk gaan, dit remt de fantasie en de hele ontwikkeling van het kind.

Huilen

Huilen is duidelijk een uiting van emotie. Je reageert er altijd op. Je zoekt eerst uit waarom het kind huilt. Er zijn natuurlijk verschillende manieren van huilen.

Hoe ga je om met het huilen van dreumesen en peuters?

Het kind huilt omdat het zijn zin niet krijgt

Een kind wil een stukje speelgoed van een ander kind hebben, dit gaat niet en hij begint te huilen. Wij vinden dat een kind dan niet "getroost" moet worden maar willen hem wel leren om met deze emotie om te gaan.

De pedagogisch medewerker vertelt dat het kind er nu niet mee kan spelen maar misschien wel later.

Later ligt het stukje speelgoed op de grond; de pedagogisch medewerker wijst het kind hierop en vertelt dat hij / zij er nu wel mee kan spelen.

Op die manier leert hij/zij dat er oplossingen zijn voor het probleem.

Het kind huilt bij afscheid nemen

Bij het afscheid van haar vader huilt het kind hard. Het kind wordt door de pedagogisch medewerker getroost. De pedagogisch medewerker verwoordt dat zij ziet dat het kind verdriet heeft omdat papa weg gaat. Daarna wordt het kind afgeleid door met het kind naar het raam te lopen, er is buiten veel te zien. Het kind houdt op met huilen.

Zijn verdriet wordt bevestigd door de pedagogisch medewerker en niet afgewezen.

Het kind huilt omdat het pijn heeft

De pedagogisch medewerker reageert hierop door te zeggen: "je hebt pijn hè, wat vervelend". Ze vraagt aan het kind waar het pijn heeft en vraagt het kind wat het nodig heeft om de pijn te verlichten. Een pleister, even op schoot zitten, een aai of een kusje erop? Op die manier troost zij het kind.

Zijn verdriet wordt bevestigd door de pedagogisch medewerker en er wordt aangesloten op de behoefte van het kind.

Het kind heeft verdriet maar wil niet meteen getroost worden

Soms helpt het om iets te doorbreken, in een andere ruimte en situatie je verdriet te vergeten. De pedagogisch medewerker neemt het kind mee naar een andere ruimte om samen de knutselmaterialen te halen voor de geplande activiteit.

Het kind wordt uit de situatie gehaald en zo geholpen om niet in de emotie te blijven hangen.

Angst

Als een kind ergens bang voor is dan verstoppen we datgene niet voor hem, laten hem langzaam wennen om de angst te overwinnen. Als je merkt dat een kind ergens bang voor is dan laat je het samen met jou ontdekken hoe iets in elkaar zit en waar het voor dient. De kinderen spelen dat ze heks zijn, tovenaars, wolf, krokodil of spook.

Meestal wordt er iets gespeeld waar ze zelf bang voor zijn. Zij maken dan in

een spel de andere kinderen bang. Ook reële angsten worden op die manier verwerkt.

Het kind heeft een vervelende gebeurtenis ondergaan en speelt dit uit om de angst te verminderen. Kinderen kunnen een angst hebben voor iets wat ze niet helemaal begrijpen. Door te spelen leert het kind datgene waar het bang voor is, kennen. De pedagogisch medewerker neemt de angst van het kind serieus en begeleidt hem of haar daarbij.

Ze geeft ruimte aan de kinderen om dit spel te kunnen spelen. Ze observeert goed, zodat zij weet en ziet wat er aan de hand is. Zij laat het kind ook zelf oplossingen zoeken en zorgt ervoor dat het kind zijn probleem op dat moment heeft opgelost.

Boosheid (bijten)

Bijten is een vorm van machteloosheid, vooral bij kinderen tussen 1,5 en 2,5 jaar wanneer de kinderen nog niet zo goed kunnen praten en kunnen uitleggen wat er aan de hand is wordt meer gebeten.

Bijten kan ook een andere manier zijn van je gevoelens overbrengen. "Liefdesbeet" je vindt iemand zo aardig dat je hem of haar bijt. Of bijten omdat je iets dwars zit, je voelt je onbevredigd en dit moet je uiten. Als kinderen bijten (soms heel hard) dan wordt in eerste instantie het gebeten kind getroost en laten de "bijt" zien aan het kind dat heeft gebeten.

Het kind dat gebeten heeft krijgt op dat moment niet zoveel aandacht. Bijten kan ook een vorm van aandacht vragen zijn; "negatieve aandacht". Op een ander moment kan je dit kind meer positieve aandacht geven. Je probeert natuurlijk uit te vinden waarom een kind aandacht vraagt.

Slaan en bijten zijn kind-eigen uitingen van emoties en machteloosheid. Wij wijzen het kind niet af maar leren het zijn of haar gedrag om te buigen. Je kunt het negatieve gedrag ombuigen in positief gedrag door een kind een (boks)bal of een kussen te geven om daar in te bijten of op te slaan. Wanneer het kind eraan toe is kan op niveau van het kind na besproken worden hoe het een vergelijkbare situatie een volgende keer zou kunnen aanpakken; Wat gebeurde er zojuist? Waardoor kwam dat? Wat heb je nodig? Wat kan je doen als je dit bij jezelf merkt?. Het kind leert reflecteren, evalueren en transformeren van eigen handelen, en dat het keuzes heeft. Het kind leert controle te hebben over (de manier van uiten van) zijn of haar emoties zonder deze te onderdrukken.

Er wordt voor ieder kind individueel gezocht wat het beste bij hem of haar past. De negatieve uitingen van emoties ombuigen in positieve uitingen, zoals stoeien, rennen, klimmen, ballen, kleien of door in een zacht kussen te laten bijten, een fantasiespel gaan doen, de krokodil spelen en zogenaamd bijten. Dit is afhankelijk van hoe het kind is en wat hij of zij nodig heeft. Ieder kind krijgt een individuele benadering.

Blijdschap

Als we zien dat kinderen lachen, dansen, zingen dan gaan we daar op in door met hen mee te doen of er een spel van te maken. Ze worden extra door ons gestimuleerd. Het kan lawaaiig worden, dit mag de pret niet hinderen, het is belangrijk om te zien dat je met elkaar plezier kan maken en lol kan hebben. Wanneer een kind in de groep overprikkeld raakt door het lawaai is er altijd de mogelijkheid onder toezicht even een rustig plekje op te zoeken, eventueel in een andere ruimte bij een andere groep.

Kinderen hebben veel behoefte aan knuffelen, dit wordt door de leiding met hen gedaan. Een vorm van taal, laten voelen dat je iemand lief vindt. Je geeft ze ook een veilig en vertrouwd gevoel hierdoor. (Dit is belangrijk om zich weer verder te ontwikkelen). Knuffelen ontstaat spontaan.

2.2.2 Gelegenheid bieden tot het verwerven van persoonlijke competenties

Wij bieden kinderen de mogelijkheid zich op alle onderdelen van hun ontwikkeling te kunnen ontplooiën: de creatieve, de sociale, de motorische en de cognitieve ontwikkeling. We volgen het kind zoveel mogelijk in zijn/haar eigen ontwikkeling en spreken het kind aan op de eigen mogelijkheden. We ondersteunen en stimuleren het kind positief en laten het kind de dingen die het zelf kan doen, zelf doen in zijn/haar eigen tempo.

Dit stelt een kind in staat om allerlei uitdagingen adequaat aan te pakken en zich aan te passen aan veranderende omstandigheden. Het kind moet de mogelijkheid hebben om vaardigheden onder de knie te krijgen en zelfvertrouwen op te bouwen. Dit geldt bijvoorbeeld voor het leren van taal, de motorische ontwikkeling en de cognitieve vaardigheden.

Wanneer kinderen zelfstandig dingen doen, wordt hun zelfvertrouwen versterkt. Zelfstandigheid bevordert de bewustwording en het gebruik maken van de eigen mogelijkheden. Een nieuwe vaardigheid levert een bijdrage aan de groei van de eigenwaarde. Ze leren dat fouten maken juist een leermoment is om je vandaar uit weer verder te ontwikkelen. Processen zijn belangrijker dan de resultaten.

Slimme kinderen zijn zich in het algemeen eerder bewust van reacties in hun omgeving. Ervaren sneller wat het met je doet als je een 'fout' maakt en zullen hier een grote waarde aanhechten. Juist hierom is het van essentieel belang dat wij de kinderen hier goed in begeleiden, weten en het zien van deze processen. Anders zou faalangst en extreem perfectionisme zich (verder) kunnen gaan ontwikkelen.

De rol van de pedagogisch medewerkers is om de kinderen te zien in de zoektocht naar de ontwikkeling van de eigen competenties en om kinderen in hun waarde te laten tijdens deze ontdekkingsreis. De pedagogisch medewerker heeft kennis van de verschillende ontwikkelingsfases en kan waarnemen

wanneer kinderen dit doorlopen. Denk hierbij aan persoonlijke competenties zoals samenwerken, geduld opbrengen, empathie uitdrukken, samen spelen, nee zeggen, leiding nemen en/of geven, nieuwe dingen durven of verhalen vertellen, delen, oog voor anderen en de omgeving, mijn ik-wereld, complimenten geven en ontvangen, luisteren, op je beurt wachten en doorzetten.

Door situaties te creëren die steeds een stapje verder liggen, wordt het kind uitgedaagd om de eigen kracht te benutten en op zichzelf te vertrouwen. Ook het vertrouwen in anderen groeit doordat het kind door anderen wordt gezien en zich daardoor begrepen voelt. De kinderen wordt geleerd hulp te vragen aan elkaar. Als jij al iets kan en een ander kind daardoor kan helpen, geeft dit zelfvertrouwen. Het vragen om hulp geeft ook zelfvertrouwen. Je durft aan te geven dat je iets *nog* niet begrijpt/kan. Bij onze slimme kinderen wordt hier veel aandacht aan gegeven.

Als kinderen opvallend gedrag laten zien bij het ontwikkelen van persoonlijke competenties, wordt overleg gepleegd met de ouders. Samen zoeken wij naar de juiste weg om het kind hierbij te begeleiden. Opvallende dingen worden genoteerd op het volgdocument/actie en evaluatie.

Uitgaan van het kind zelf als individu in de groep

We gaan uit van het kind zelf, wat wil het en wat kan het en waar heeft het zin in. Je kunt een kind wel uitdagen of verleiden aan een activiteit deel te nemen, deelname is altijd op vrijwillige basis.

We werken niet met een gestandaardiseerd of geprogrammeerd aanbod. Bij het ontbreken daarvan geven de kinderen zelf aan wat zij willen. Ze zijn daarmee onafhankelijk van wat de pedagogisch medewerker heeft bedacht en stimuleert ze om eigen initiatieven te nemen. Hiermee zal het gevoel van eigenwaarde en zelfrespect van het kind groeien.

Als de peuters moe zijn dan kunnen zij eerder rusten of slapen op de groep.

De kinderen hoeven niet iets te presteren in de zin dat het resultaat doorslaggevend is. Veel meer gaat het om hoe iets gebeurt, met welke intensiteit en intentie.

Dit stimuleert een zogenaamde Growth Mindset in plaats van een Fixed Mindset (Dweck). Hoogbegaafde en hooggevoelige kinderen hebben vaak een fixed mindset, zij zijn gewend dat alles tot dan toe gemakkelijk ging. Als iets dan niet in een keer goed gaat nemen zij aan dat ze het niet kunnen; Ik ben goed of slecht in iets en kan daar niets aan veranderen. Met een growth mindset gelooft het kind dat je door oefenen en proberen steeds beter in iets kan worden. Moeite doen en fouten maken hoort erbij en is zelfs nodig; Ik oefen met plezier en merk dat het steeds beter gaat, dat geeft nog meer plezier!

Als de situatie zich voordoet kan de pedagogisch medewerker het kind helpen zijn grenzen te verkennen en te verleggen.

Het kind met respect behandelen

Kinderen zijn volwaardige mensen en moeten serieus behandeld worden.

Als kinderen iets te vertellen hebben luisteren wij, geven we aandacht, we praten niet in een brabbel of kindertaaltje. Wij tonen ook onze emoties aan het kind op een passende professionele manier. (niet in huilen uitbarsten en je door de kinderen laten troosten maar eerlijk vertellen dat je een beetje verdrietig bent, dat het ook wel weer goed komt) Door je op zo'n manier op te stellen zal het kind sneller geneigd zijn om naar jou te luisteren, jou even serieus nemen, zijn of haar emoties uiten.

Begeleiding van de motorische ontwikkeling:

Hoe stimuleren we de grove en fijne motoriek bij peuters?

De ontwikkeling van de motoriek is belangrijk omdat je die nodig hebt in het dagelijkse leven, je kunt daar je energie en je emoties in kwijt. We stimuleren dit door de ruimte zo in te richten dat kinderen kunnen klimmen, gymnastiek, rennen, dansen. We doen allerlei bewegingsspelletjes met de kinderen. Wij hebben ook veel materiaal hiervoor om bijvoorbeeld een balans-bewegingsparcours door de ruimte of gang te leggen.

Ook de fijne motoriek hebben ze nodig om zich te handhaven in het dagelijkse leven. De pedagogisch medewerker doet de handelingen voor en de kinderen kunnen dan zien hoe ze iets kunnen vast houden, bijvoorbeeld met het knippen met een schaar. De pedagogisch medewerker stelt geen hoge eisen, ze past zich aan aan wat het kind kan op dat moment. Bij de ontwikkeling van de fijne motoriek stimuleren we de kinderen om te knippen, scheuren, knoopjes vast te maken, knopen ergens in te leggen, ritssluitingen open en dicht te doen. Propjes papier ergens op vast plakken, kralen rijgen, tekenen met potloden, met fijne kwastjes schilderen. Ook bieden we allerlei tafelspelletjes aan om de fijne motoriek te stimuleren. Er is voldoende spel materiaal aanwezig om zowel grove en fijne motoriek spelenderwijs te ontwikkelen.

Begeleiding van de cognitieve ontwikkeling

De begeleiding van de zintuiglijke ontwikkeling bij peuters

De kinderen kleien, schilderen met hun vingers, plakken met hun handen, spelen met water, zand en aarde. Soms vinden oudere kinderen het vervelend om vieze handen te krijgen. In eerste instantie laat je het kind dan niet meedoen. Later probeer je het wel te stimuleren door te laten zien hoe de anderen het doen en samen met het kind bijvoorbeeld te gaan vingerverven. Op deze manier leren kinderen hoe verschillende materialen aanvoelen.

Het is leuk om te merken dat je water en zand kan mengen en daardoor een andere substantie krijgt. We gaan ook met de kinderen op onderzoek in de natuur om bijvoorbeeld insecten te zoeken en daar een mooi tijdelijk verblijf voor te maken. De kinderen experimenteren met natuurlijke materialen door bijvoorbeeld een collage te maken van bloemetjes en blaadjes. We doen luister- en kijk- en voelspelletjes met de kinderen.

De taalontwikkeling

Taal is belangrijk in onze cultuur om contact te leggen, conflicten op te leren lossen, emoties te uiten en wensen kenbaar te maken. We stimuleren dit door voor te lezen uit veel verschillende boeken. Bij het voorlezen van een rijmboek kun je hen zelf het rijmende woord laten zeggen. We doen verschillende spelletjes met de kinderen..

Je leert ze op die manier vaak nog onbekende woorden en begrippen. Ze mogen zelf zingen en doen dit bij voorkeur in hun eentje, de kinderen kiezen zelf hun tekst uit. Ze improviseren en bedenken nieuwe woorden en zinnen. Ook samen zingen in verschillende speelse werkvormen komt regelmatig aan de orde.

Op Palet zitten soms ook kinderen die tweetalig worden opgevoed. Wij zullen altijd Nederlands tegen de kinderen praten. De vader of moeder kunnen tegen het kind in de moedertaal spreken. Het is goed om de kinderen wel te laten voelen dat je een andere taal ook heel waardevol vindt. Je kunt wel de tweetaligheid stimuleren. In het Engels, Frans en Duits kan je liedjes zingen met de kinderen. Zo laat je als pedagogisch medewerker merken dat je alle landen en talen waardevol vindt.

Wij brengen de kinderen ook beleefdheidsvormen bij. We leren hen iets te vragen, bijvoorbeeld: "Mag ik een boterham" in plaats van "boterham". Wanneer je zelf iets aan een kind geeft of ontvangt dan zeg je "alsjeblieft" of "dankjewel". We maken een afspraak met de kinderen om aan tafel te blijven zitten terwijl ze eten.

Stimulatie van de zelfstandigheid

De zelfstandigheid van peuters kunnen we stimuleren door de kinderen zelf iets op te laten lossen en door andere kinderen te laten helpen. We kijken conflicten en probleempjes eerst even aan voordat we ingrijpen. Zo krijgen kinderen de kans het zelf uit te zoeken. Op die manier leren ze hun eigen mogelijkheden en onmogelijkheden ontdekken.

Doordat kinderen zelfstandig iets kunnen doen krijgen ze ook meer zelfvertrouwen. We stimuleren de kinderen zelf hun jas op te hangen, zelf proberen uit of aan te kleden.

De kapstokjes met eigen naam en plaatje worden al snel door de kinderen herkend. Ze kunnen daardoor zelfstandig hun jas op hun eigen kapstok hangen.

Wanneer ze drinken omgooien laten we hen zelf een doekje halen en het op dweilen. De kinderen mogen helpen met het voorbereiden van de lunch. We proberen hen zelf het gebruikte speelgoed op te laten ruimen. We vertellen hen hoe fijn we ons voelen dat ze dat doen en dat verhoogt hun zelfvertrouwen en zelfstandigheid.

De feedback van medewerkers is eerlijk en meer gericht op inzet dan op resultaat. Wanneer een kind enorm zijn best heeft gedaan en het speelgoed

op de verkeerde plek heeft gezet, benoemen we hoe fijn het kind gewerkt heeft om op te ruimen. Daarna geven wij de verwachting dat ze de volgende keer het speelgoed op de goede plek terugzetten. Het kind kan hierdoor de feedback en daarmee zichzelf serieus nemen.; “ Wat heb jij al die auto's snel en netjes in de kast gezet, dank je wel. De volgende keer mag je ze op de andere plek zetten want daar horen ze eigenlijk.

Het spelen van een rollenspel bevordert ook de zelfstandigheid van de kinderen. Er moeten compromissen gesloten worden, ze leren onderhandelen, zo van: "jij bent moeder, ik vader en jij baby, goed"? Ze lossen veel zelf op, vooral tijdens rollenspellen. De vrije keuze die de kinderen hebben is belangrijk voor het ontwikkelen van de zelfstandigheid. Ze mogen zelf hun brood smeren. De kinderen mogen kiezen wat zij op hun brood willen hebben.

We bieden de kinderen meerdere activiteiten aan : "Wil je buitenspelen of wil je binnen blijven, wil je schilderen of kleien". De keuzes moeten wel overzichtelijk en duidelijk zijn. Soms wordt er niets aangeboden en kiezen de kinderen zelf waar en waarmee ze willen spelen. Dit stimuleert de kinderen om zelfstandig keuzes te leren maken.

Stimulatie van de fantasie en de creativiteit

Fantasie en creativiteit bij peuters

Dit is belangrijk voor de sociale en emotionele ontwikkeling van de kinderen. De fantasie wordt door de pedagogisch medewerkers gestimuleerd door de kinderen verkleedkleden aan te bieden, de ruimte zo in te richten dat kinderen hun fantasieën, rollenspellen optimaal kunnen uiten. Fantasie is belangrijk om gebeurtenissen te verwerken.

Er worden niet alleen groepsactiviteiten gedaan, de kinderen kunnen ook alleen en op eigen initiatief gaan schilderen. Dit wordt gestimuleerd door verf, papier, potloden, plaksel en schaarmpjes neer te zetten.

2.2.3 Gelegenheid bieden tot het verwerven van sociale competenties

Het begrip sociale competentie omvat een scala aan sociale kennis en vaardigheden zoals het zich in een ander kunnen verplaatsen, kunnen communiceren, samenwerken, anderen helpen, conflicten voorkomen en oplossen, het ontwikkelen van sociale verantwoordelijkheid. De interactie met leeftijdsgenoten en het onderdeel zijn van een groep.

Het deelnemen aan groepsgebeurtenissen biedt kinderen een leeromgeving voor het opdoen van sociale competenties. Het geeft kinderen kans om zich te ontwikkelen tot personen die goed kunnen functioneren in de samenleving. Voor hoogbegaafde kinderen is het ook belangrijk dat zij niet alleen maar interactie hebben met leeftijdsgenoten en vooral met ontwikkelingsgelijken. Hooggevoelige kinderen voelen zich beter begrepen met gelijkgestemden.

De ruimte biedt gelegenheid voor het ontwikkelen van sociale vaardigheden op verschillende wijze. Er zijn hoeken voor kinderen die rust opzoeken, samen

een boek lezen of zichzelf afzonderen van de rest. Kinderen gaan samen op ontdekkingsstocht, doen samen klusjes of zorgen samen voor een kind dat net gevallen is. Samen spelen, koken, knutselen, zingen, dansen, drama, opruimen en het samen onderzoeken en verwonderen, versterken de sociale competenties De begeleiding van de sociale ontwikkeling.

Op alle leeftijden maken kinderen een sociale ontwikkeling door. Vooral vanaf de peuterleeftijd (twee tot vier jaar) besteden wij aandacht het begeleiden van de ontwikkeling van sociaal gedrag. Het leren omgaan met elkaar gebeurt voor het grootste deel door het samen spelen.

Een manier om het samenspelen te stimuleren

- * De kinderen elkaar laten helpen en troosten
- * Kinderen leren naar elkaar luisteren

Aan tafel worden kringgesprekken gehouden, de kinderen hebben iets meegemaakt waar ze over willen praten. Alle kinderen mogen om de beurt iets zeggen en de anderen luisteren. De pedagogisch medewerker neemt soms het initiatief en soms nemen de kinderen het initiatief. Als pedagogisch medewerker spreek je ieder kind apart aan en vraagt of hij of zij iets over het onderwerp wil vertellen.

De anderen mogen er niet doorheen praten. De pedagogisch medewerker zegt ook "je mag even stilzijn, want jij vindt het ook leuk als een ander naar je luistert. Straks mag jij iets vertellen". De kinderen krijgen op die manier respect voor elkaar. De medewerker zorgt er wel voor dat een dergelijk gesprek niet te lang duurt zodat het vol te houden is de aandacht erbij te houden. Wanneer een kind wat langer nodig heeft om te vertellen maakt de medewerker daar op een ander moment tijd voor vrij.

Er wordt meestal gepraat over situaties die de pedagogisch medewerkers van de kinderen kennen zoals verhuizen, dokter, geboorte van een broertje of zusje. Een pedagogisch medewerker stimuleert en begeleidt hierbij. Wij vragen geregeld welke kinderen zijn vandaag afwezig. De kinderen noemen dan ook kinderen op die al naar de basisschool zijn. Dit is ook een stimulans voor het groepsgebeuren. Kinderen die uit zichzelf bijna niks vertellen in de groep, worden uitgedaagd en vooral uitgenodigd dit te doen.

Kinderen leren rekening houden met elkaar en oplossingen zoeken voor hun probleempjes

Wanneer kinderen nog heel jong zijn en verbaal minder sterk, dan los je meer voor hen op. Je zoekt een andere fiets of wanneer dit tot nog meer problemen leidt dan leg je het bewuste speelgoed even weg. Je legt wel uit dat ze er alleen om de beurt mee kunnen spelen en dat het kind straks aan de beurt is. Wanneer een kind, dat zelden alleen speelt, eindelijk lekker in een hoekje met duplo speelt, dan stimuleer je dat en legt uit aan het kind dat persé mee wil doen, dat het een andere keer beter uitkomt omdat hij alleen wil spelen, dit moet ook kunnen. (Rekening houden met elkaar).

Positief gedrag van kinderen waarderen

Op de groep zijn er duidelijke regels opgesteld die kinderen snel leren op de

groep. Bijvoorbeeld: we laten iemand uitpraten voordat we iets zeggen. Spelenderwijs worden deze regels de kinderen aangeleerd.

Wij vinden het belangrijk dat kinderen grenzen leren kennen in verschillende situaties:

Bijvoorbeeld bij:

- Gevaarlijke situatie;
- storend gedrag voor een ander;
- verstoren van de vaste rustpunten;
- verstoren van een groepsgebeuren;
- het kind heeft hulp nodig op een ongeschikt moment

Wij leggen uit aan een kind waarom iets wel of niet kan.

Als het kind doorgaat met het ongewenste gedrag dan nemen we hem of haar apart. We stellen het op prijs dat de kinderen ons aankijken als we hen iets verbieden. Door oogcontact merk je of het kind het begrijpt. Dit oogcontact hanteren wij niet op een dwingende manier. Het is ook beter als het oogcontact na de uitleg ontstaat, omdat het kind dan beter kan luisteren. Ogen kunnen dwingend en bedreigend zijn. Even in de ogen laten kijken kan ook als functie hebben om te laten zien dat je als medewerker niet boos bent en het wel serieus meent.

2.2.4 Kinderen gelegenheid bieden om zich waarden, normen en cultuur van de samenleving eigen te maken

Leren wat wel en niet mag: hoe je sociaal acceptabel te gedragen. In de omgang met elkaar zijn veel ongeschreven gedragsregels; je mag een ander geen pijn doen, samen delen, om de beurt, etc.

Spelenderwijs en in de dagelijkse omgang met de kinderen brengen wij ze bij hoe ze kunnen functioneren in een groter geheel: in de groep, in de maatschappij.

Kinderen kennis laten maken met grenzen, waarden en normen maar ook met de gebruiken en omgangsvormen in onze samenleving beschouwen wij als de kern van de opvoeding.

Het besef van waarden en normen begint bij kinderen op een zeer jonge leeftijd. Regels en afspraken vormen kaders waarin kinderen zich vrij mogen voelen en zich kunnen uitdrukken op alle manieren.

Bij Palet gelden soms andere regels dan thuis en ieder kind kent verschillende afspraken van huis uit. En afhankelijk van vele factoren zoals leeftijd, cultuur en gezinssituatie. Door deze verschillende kaders te bespreken met de kinderen horen wij elkaars ideeën erover.

Kinderen corrigeren elkaar vaak, als de afspraken eenmaal zijn gemaakt. Zij zijn onderling uitstekende bewakers van normen en waarden. Normen

en waarden zijn cultureel gebonden en zijn vaak terug te vinden in muziek, boeken en verhalen. Kinderen begrijpen de moraal van het verhaal intuïtief zonder dat verdere uitleg nodig is. De pedagogisch medewerker is de drager van normen en waarden.

De volwassene handelt als voorbeeld en kinderen kopiëren het gedrag. De pedagogisch medewerkers zullen er altijd naar streven het goede voorbeeld te geven. Misverstanden worden op niveau van het kind besproken.

Toch kunnen volwassenen ook van kinderen leren. Door open te staan voor de logica en emoties van kinderen kan een ander besef ontstaan over regels, normen en waarden. Nieuwe afspraken kunnen gemaakt worden door dit proces.

Het vieren van feesten en het houden van rituelen is een belangrijke manier om normen en waarden over te dragen. Daar Palet nog nieuw is, zijn er nog geen eigen feesten en rituelen geboren. Dit gebeurt in de groep, na een verloop van tijd. Wij staan wel stil bij de omgeving en geven aandacht aan feesten en rituelen die de kinderen bezig houden, zoals bijvoorbeeld geboorte, dood, verjaardagen, huwelijken, feestdagen en jaargetijden.

Respect hebben voor de omgeving (natuur, speelgoed ...) en elkaar

Het stimuleren van respect hebben voor de omgeving bij dreumesen en peuters

Respect bijbrengen is belangrijk om de kinderen de waarde van dingen te laten inzien, zorg voor de omgeving te leren dragen en van dingen te kunnen genieten.

Respect voor de natuur

We kunnen respect voor de natuur bijbrengen door ook zelf enthousiast te reageren door bijvoorbeeld te zeggen: "Wat ruikt die bloem lekker, kom eens ruiken". Als een plant of bloem kapot wordt gemaakt dan laat je de plant aan de kinderen zien en vertelt dat die nu niet meer kan groeien. We kunnen er dan niet meer naar kijken en van genieten.

Door de kinderen attent te maken op wat er allemaal leeft, wat zich voordoet, ontwikkel je de verschillende manieren van kijken naar dingen, leer je ze op een meer intensieve manier te kijken naar iets. Je prikkelt de nieuwsgierigheid en ontdekkingsdrang.

Wanneer we buiten spelen dan benoemen we de planten en diertjes. We leren hen om niet de plantjes en bloemen kapot te maken. We wijzen hen op verschillende aspecten van de natuur en laten zien dat het allemaal leeft. We vertellen welke seizoenen er zijn in het jaar. In ieder seizoen gaan we met de kinderen naar buiten, we wijzen hen op de natuur en op datgene wat bloeit en groeit op dat moment. We lezen boekjes over de natuur en hebben ontwikkelingsmateriaal met natuurthema's.

Respect voor speelgoed

Als een auto of pop kapot wordt gemaakt wijzen we kinderen daar op en vertellen hen dat nu niemand meer kan spelen met het speelgoed en dat het voor alle kinderen bedoeld is. Ook leggen wij uit hoe speelgoed wordt gemaakt en wat dit betekent voor het milieu (bijvoorbeeld zuinig zijn met plastic en papier). Duurzaamheid en het hergebruiken van spullen krijgt aandacht.

Respect hebben voor elkaar

Laten zien en benoemen dat ieder kind anders is en er ook anders uit ziet; de kleur van het haar, de ogen, de huid, de stemmen en de manier van praten. Sommigen spreken ook een andere taal. Vertellen dat kinderen ook uit andere landen komen, iets over die landen vertellen. Je kunt kinderen plaatjes en foto's laten zien die over andere landen gaan, hen vertellen dat in sommige landen de kinderen ander speelgoed hebben, anders spelen, andere gewoontes hebben. De kinderen brengen daar begrip voor op en kijken wat verder dan hun eigen kleine wereldje. Dit is het begin van de acceptatie en het respect hebben voor mensen met andere culturele achtergronden.

Respect hebben voor elkaar op het kinderdagverblijf

Niet afpakken van een ander kind, andermans spel met rust laten, elkaar geen pijn doen.

Bijvoorbeeld bij het afpakken van iets zeggen: "dit kan je ook vragen, je kunt praten, vraag maar of jij er straks mee mag spelen"? Zorg er wel voor dat jouw gedrag een goed voorbeeld is.

Wijze van ingrijpen

Soms moeten we een kind even uit een situatie houden die teveel prikkelt of uitdaagt over grenzen heen te gaan. Het kind wordt tegen gehouden door een arm tussen de twee partijen te houden. Met de woorden: "Ik voorkom dat je hier mee verder gaat, want ik zie dat dit teveel voor je wordt". We doen dit op respectvolle wijze zonder het kind beklemmend of dwingend vast te pakken

3.0 Werkwijze, omvang en opbouw

Bij Palet wordt gewerkt vanuit de pedagogische visie, uitgangspunten en doelen, zoals hierboven omschreven. Wij hanteren een vast ritme. Waarbinnen we flexibel genoeg blijven deze steeds anders vorm te geven.

3.1 Dagindeling

Vooralsnog is het plan de volgende mogelijkheden qua opvangtijden aan te bieden aan ouders:

09.00 – 12.30 uur

En op termijn ook:

09.00 – 14.30 uur

09.00 – 17.30 uur

14.00 – 17.30 uur

En ten slotte van 08.00 – 18.00 uur.

De dagindeling zal nader worden bepaald en ziet er globaal als volgt uit:

09.00 uur aankomst kinderen

11.00 uur drinkmoment met wat fruit

11.30 uur wc- en verschoonmoment

12.30 uur ophaalmoment

En op termijn:

12.30 uur de blijvers eten lunch

13.00 uur wc- en verschoonmoment

14.00 uur aankomst middag-kinderen

14.30 uur ophaalmoment

15.30 uur wc- en verschoonmoment

17.30 uur ophaalmoment

Naast deze min of meer vaste momenten wordt de tijd ingevuld met activiteiten (vrij spel op de groep, buitenspelen op het plein en knutselen in de creatieve ruimte).

Er worden ook wel eens uitstapjes gemaakt buiten de hekken. Dit wordt altijd vooraf bekend gemaakt bij de ouders. Hierbij houden we ons aan diverse veiligheidsvoorschriften zoals omschreven in het protocol uitstapjes in het gezondheids- en veiligheidsplan.

Activiteiten worden aangeboden door de begeleiders met als doel de kinderen te prikkelen, stimuleren, motiveren en uit te dagen op hun niveau. Afhankelijk welk kind waar zin in heeft. De kinderen mogen zelf kiezen waar aan deel te nemen en hebben de ruimte om zelf ideeën in te brengen.

Er komt een rustplek voor de kinderen die behoefte hebben om uit te rusten.

3.2 Omvang en opbouw van de stamgroep

Palet kan aanbod leveren aan maximaal 12 kinderen per dag met minimaal twee begeleiders.

De kinderen zitten allemaal in dezelfde stamgroep in het peuterlokaal. Wanneer kinderen het lokaal verlaten voor een andere activiteit gebeurt dit altijd met een medewerker. Dat is nagenoeg dagelijks voor het buitenspelen, of voor activiteiten die plaatsvinden in het ploeterlab of in de creatieve ruimte in het gebouw. Voor activiteiten binnen het gebouw of op het plein gelden dezelfde afspraken als op de eigen stamgroep. Er wordt op die momenten altijd voldaan aan de beroepskracht-kind-ratio. Het kan zijn dat één van de pedagogisch medewerkers met een klein groepje kinderen naar een andere ruimte in het

gebouw gaat. Hierbij wordt rekening gehouden met het vierogenprincipe en zal dus alleen kunnen indien er voldoende vrijwilligers zijn of als het kantoorpersoneel in de gelegenheid is af en toe binnen te lopen. Dit wordt dan ook altijd vooraf gemeld.

Af en toe zijn er uitstapjes buiten het gebouw. Ouders geven bij de intake aan of hun kind mee mag met uitstapjes. Wanneer de kinderen de stamgroep verlaten voor een uitje volgen we het bijbehorende protocol, beschreven in het beleidsplan Veiligheid en Gezondheid.

3.2.1 Beroepskracht- kind ratio en afwijkingen

Volgens de Wet Kinderopvang, mogen de pedagogisch medewerkers voor een maximale hoeveelheid kinderen tegelijkertijd zorgen. Deze beroepskracht-kind ratio (BKR) is vastgelegd in overleg met de Brancheorganisatie Kinderopvang en de belangenvereniging van ouders; BOinK.

De ratio wordt dagelijks gehanteerd. Als hulpmiddel hierbij hanteren wij het rekeninstrument van de ministerie van ZSW, dat beschikbaar is op <http://1ratio.nl>.

Bij een groep met gemengde leeftijden van 2-4 jaar geldt dat één pedagogisch medewerker maximaal 8 kinderen tegelijkertijd mag opvangen. Twee pedagogisch medewerkers mogen samen 16 kinderen tegelijkertijd opvangen. De berekening telt alleen het aantal daadwerkelijk aanwezige kinderen en de leeftijd per aanwezig kind telt mee in de berekening. Bij Palet mogen er overigens tot 12 kinderen in het lokaal.

Er mag volgens de Wet Kinderopvang onder bepaalde voorwaarden worden afgeweken van de BKR. De maximale tijdsduur van de afwijking, mag per dag niet meer dan 3 uur zijn. Dit mag niet 3 aaneengesloten uren zijn.

Hiervoor is de drie-uurs-regeling getroffen. Deze is opgenomen in het beleidsplan Veiligheid- en Gezondheid.

Hoe gaat Palet vormgeven aan deze drie-uurs-regeling?

Vooralsnog worden er geen dagen van 10 uur aaneengesloten opvang zijn, waardoor wij dan ook niet van de BKR afwijken.

Op termijn gaat Palet er vanuit dat er voor de kinderdagopvang sprake is van een BKR afwijking tussen 8:00-9:00, 13.00-14.00 en 16:30-17:30. Op iedere groep is een registratiesysteem aanwezig waarop medewerkers bijhouden hoe laat kinderen worden gebracht en gehaald. Mocht er worden geconstateerd dat er onverhoopt structureel langer dan een uur boven de BKR wordt gewerkt, dan geeft de medewerker dit direct aan bij haar/ zijn leidinggevende en wordt de personeelsbezetting/ rooster hierop aangepast.

3.2.2 Aanmelding/Intake

Ouders kunnen via de website en/of via de telefoon contact met ons opnemen. Dit zal alleen informatief zijn. Mocht er een gesprek komen, dan vindt dat bij voorkeur plaats op de locatie.

Ouders starten tijdens de intake met een rondleiding, gevolgd door een gesprek.

Voor de intake worden ouders samen met hun kind uitgenodigd. Ter plekke vullen wij met de ouders het noodformulier in.

Aan de hand van een kleine observatie* tijdens de snuffeldag en het gesprek wat hieruit voortkomt, wordt bekeken of het kind bij Palet op de goede plek zit. Als er over wordt gegaan tot plaatsing volgt het definitieve intakeformulier per mail.

*De kleine observatie bestaat uit:

- Een klein gesprekje met het kind tijdens de eerste ontmoeting;
- tijdens het spelen (het kind krijgt iets te spelen van ons; puzzel, spel, boekje of gewoon vrij spel);
- observatie van gedrag tijdens het gesprek.

Het intake-formulier geeft Palet alle benodigde gegevens. Dit wordt opgeslagen in het kinddossier. Zo kunnen we meteen zo optimaal aansluiten op de behoefte van de peuter.

Ouders krijgen het pedagogisch beleidsplan en het veiligheids- en gezondheidsbeleid toegestuurd. Deze stukken zijn ook te vinden op de website.

Wanneer de peuter definitief wordt geplaatst, krijgen de ouders via de mail de huisregels.

3.2.3 Het wennen

Bij aanvang van de opvang is er sprake van een wenperiode. Het kind en de ouders zijn nieuw op de groep en daar wordt rekening mee gehouden. In overleg met de ouders bepalen de pedagogisch medewerkers hoe het wenschema wordt opgebouwd.

De tijd dat het kind op de opvang doorbrengt, wordt gedurende de wenperiode opgebouwd. Vanwege leeftijd, persoonlijkheid, thuissituatie en andere factoren is de wenprocedure voor ieder kind anders. Dit varieert van een aantal keren met de ouder erbij een uurtje wennen tot een paar keer een dagdeel zonder ouder.

Bij definitieve plaatsing van het kind wordt het wenschema gemaakt en dit wordt dagelijks geëvalueerd. Het wenschema wordt vermeld in de agenda. Indien nodig wordt het wenschema bijgesteld. Het welbevinden van het kind leidend.

3.2.4 Extra dagen en ruildagen

Bij Palet bestaat de mogelijkheid buiten de dagen die contractueel zijn vastgelegd, incidenteel extra dagen af te nemen. Of het mogelijk is is afhankelijk van de grootte en samenstelling van de groep. Deze dagen worden apart in rekening gebracht. Incidenteel ruilen van dagen is mogelijk, dit gebeurt in overleg en is ook afhankelijk van de grootte en samenstelling van de groep.

Het ruilen van dagen en het afnemen van extra dagen, is alleen mogelijk indien de beroepskracht-kind ratio het toelaat. Een kantoormedewerker maakt afspraken met de ouders omtrent het ruilen of extra dagen. Er worden geen extra pedagogisch medewerkers ingezet vanwege extra dagen of ruildagen.

3.2.5 Vakanties en officiële feestdagen

Bij Palet gelden de volgende openingen en sluitingen tijdens de vakanties:

- bij een schoolvakantie van één week blijft de opvang open
- bij een schoolvakantie van twee weken is de opvang één week open en één week gesloten
- bij de schoolvakantie van zes weken zal de opvang alleen de eerste en de laatste week open zijn.

Op officiële feestdagen is Palet gesloten.

4.0 Personeel

Het personeel bij Palet wordt met grote zorgvuldigheid gekozen en voldoet aan alle wettelijke eisen en aan de toelatingscriteria. Ook zullen we stagiaires de gelegenheid bieden om te komen leren bij ons en zullen ze worden opgeleid met oog voor hoogbegaafdheid en hooggevoeligheid.

4.1 Pedagogisch Medewerkers

De pedagogisch medewerkers beschikken over een diploma dat vereist is voor het werken in de kinderopvang (conform de CAO Kinderopvang).

Alle medewerkers beschikken over een verklaring omtrent gedrag (VOG) met continue screening door de overheid.

Er wordt bewust gewerkt met pedagogisch medewerkers die ervaring hebben in het werken met kinderen en die de pedagogische visie van Palet onderschrijven. Wij verwachten van hen dat ze de theorie en de praktijk met elkaar kunnen verbinden.

Alle medewerkers hebben kennis (of doen kennis op op het gebied) van hoogbegaafdheid en hooggevoeligheid en zullen de kinderen als zodanig aanspreken. Ieder kind op zijn of haar eigen niveau.

Iedere nieuwe beroepskracht/stagiaire/vrijwilliger komt vooraf op gesprek en wordt uitgelegd hoe we bij Palet werken. Dat we een specifieke doelgroep hebben en wat daar voor nodig is.

Iedere Beroepskracht/ medewerker moet de beleidsplannen doornemen en eigen maken.

Stagiaires zullen een eigen pedagogisch medewerker toegewezen krijgen die ze tijdens de stageperiode zal begeleiden en contacten onderhouden met de opleiding. Zij zullen naast de opdrachten die ze van de opleiding meekrijgen, de groep ondersteunen waar nodig. Vrijwilligers worden ingezet om de groep te ondersteunen.

Vrijwilligers en stagiaires staan nooit alleen voor de groep, altijd onder toezicht van een beroepskracht.

4.2 Overige ondersteuning

Bij Palet worden de pedagogisch medewerkers soms ondersteund door een aantal overige medewerkers; therapeuten en coaches van Palet, vrijwilligers en stagiaires.

Bij ziekte of afwezigheid van de pedagogisch medewerkers wordt gewerkt met vaste invalkrachten. Bij Palet werken wij met onze eigen invalkrachten die bekend zijn met onze werkwijze en met de kinderen en ouders. De invalpoel bestaat uit de orthopedagoog, therapeuten en coaches die voor Palet werken.

Uiteraard gaat het om medewerkers die (ook) gekwalificeerd zijn voor de functie van pedagogisch medewerker.

4.2.1 Stagiaires

Stichting Palet wil een erkend leerbedrijf worden, dit houdt in dat we aan bepaalde regels zullen voldoen om een stagiaire goed te kunnen begeleiden.

Belangrijke afspraken

Voor aanvang moeten stagiaires altijd ingeschreven staan in het landelijk register kinderopvang.

De stagiaires zijn boventallig en nooit eindverantwoordelijk voor de gang van zaken binnen ons kinderdagverblijf. De stagiaires worden in de gelegenheid gesteld om de beroepskwalificaties te ontwikkelen.

Wanneer een stagiaire is aangenomen voor een stageplek zal deze op een kennismakingsgesprek komen. In dit gesprek worden de afspraken opgesteld voor de stage (stagebegeleider, werktijden, werkzaamheden, niveau en ervaring).

Stagiaires binnen ons kinderdagverblijf krijgen een stagebegeleider toegewezen. Deze begeleider is een pedagogisch medewerker in de groep waar de stagiaire stage gaat lopen. Doordat de stagiaire en de begeleider samenwerken op de groep kan er direct gereageerd worden op het werken in de groep. Vragen stellen en aanwijzingen geven kan op deze manier direct plaats vinden.

Altijd zal er gekeken worden naar de ontwikkeling en opleiding van de stagiaire. Afhankelijk van de opleiding en ontwikkeling zal de stagiaire meer handelingen mogen uitvoeren en meer verantwoordelijkheden krijgen, altijd onder verantwoordelijkheid van een pedagogisch medewerker.

Wat de stagiaires mogen doen

Stagiaires mogen de pedagogische medewerker ondersteunen door het uitvoeren van algemene verzorgende taken en huishoudelijke werkzaamheden.

Toegestane werkzaamheden

- Het onder begeleiding van de pedagogisch medewerker uitvoeren van licht verzorgende werkzaamheden zoals het verzorgen van de maaltijd, drinken en fruit van de kinderen.
- Het verschonen van kinderen onder verantwoordelijkheid van de pedagogisch medewerker (afhankelijk van de opleiding en de ontwikkeling van de stagiaire).
- Het uitvoeren van alle voorkomende huishoudelijke werkzaamheden.
- Het invullen van de lijsten van het werkschema.
- Het bijhouden van de voorraden. Het doen van boodschappen.
- Het samen met de pedagogisch medewerker toezicht houden op of deelnemen aan de (buiten) activiteiten.

- Het samen met de pedagogisch medewerker begeleiden van de kinderen tijdens uitstapjes.
- Deelnemen aan het werkoverleg.

4.2.2 Vrijwilligers

Vrijwilligers dienen altijd in het bezit te zijn van een VOG en ingeschreven te zijn in het landelijk register kinderopvang.

Wanneer een vrijwilliger is aangenomen zal deze op een kennismakingsgesprek komen. In dit gesprek worden de afspraken gemaakt met de inwerkende medewerker.

Vrijwilligers binnen ons kinderdagverblijf krijgen een inwerkende medewerker toegewezen. Doordat deze twee samenwerken op de groep kan er direct gereageerd worden op de taken die de vrijwilliger uitvoert. Vragen stellen en aanwijzingen geven kan op deze manier direct plaats vinden.

Een vrijwilliger is geheel boventallig. Een vrijwilliger mag verschillende activiteiten doen.

Toegestane werkzaamheden

- Het onder begeleiding van de pedagogisch medewerker uitvoeren van licht verzorgende werkzaamheden; helpen bij het eten of drinken, handen (laten) wassen, neusje afvegen of schoenen/jas helpen aantrekken.
- Het uitvoeren van alle voorkomende huishoudelijke werkzaamheden.
- Het bijhouden van de voorraden, het doen van boodschappen.
- Het samen met de pedagogisch medewerker deelnemen aan de (buiten) activiteiten; een boek lezen, knutselen, meespelen of een gezelschapsspel doen.
- Boventallig meegaan met uitstapjes voor extra ogen.

4.3 Vier ogen principe

Op de dagopvang is het wettelijk verplicht het vierogen-principe toe te passen. Dit vormt een belangrijk onderdeel van het beperken van het risico op grensoverschrijdend gedrag. Vanuit de wet wordt geëist dat de opvang zodanig wordt georganiseerd dat een pedagogisch medewerker, pedagogisch medewerker in opleiding, stagiaire, vrijwilliger of andere volwassene de werkzaamheden uitsluitend kan verrichten terwijl hij of zij gezien of gehoord kan worden door een andere volwassene. Doel van dit principe is dat het risico op misbruik van kinderen wordt beperkt, en wel door te voorkomen dat volwassenen zich binnen een opvang gedurende langere tijd ongehoord of ongezien kunnen terugtrekken met een kind.

Bij Palet zijn de groepsruimtes transparant door middel van het glaswerk. Dit zodat er altijd op elk moment iemand naar binnen kan kijken.

Visie Het Palet vier-ogenprincipe

De kans op kindermishandeling tot een absoluut minimum te beperken is van groot belang. Het vier-ogenprincipe is hierbij een belangrijk instrument. De commissie geeft aan dat ieder kinderdagverblijf de mogelijkheid heeft om te zoeken naar eigen verantwoorde oplossingen. Palet heeft bekeken hoe het beste invulling kan worden gegeven aan het vier-ogenprincipe. De uitwerking hiervan staat hier beschreven. Naast het vier-ogenprincipe zijn er tal van andere maatregelen die kans op kindermishandeling op onze locatie verkleinen.

Het vier-ogenprincipe is verplicht voor kinderen van nul tot vier jaar. Dit betekent dat op elk moment de reële kans bestaat dat er een volwassene meekijkt of meeluistert met de beroepskracht. Dit houdt in dat we er voor zorgen dat pedagogisch medewerkers in een groep altijd gezien of gehoord kunnen worden.

Bij Palet streven wij ernaar twee pedagogisch medewerkers op de groep te zetten. Als er onvoldoende kinderen zijn dan kunnen we van dat streven afwijken.

Er zijn veel raampartijen op de groepen. De deuren zijn voorzien van ramen waardoor er geregeld iemand naar binnen kan kijken. Ook zal het voorkomen dat andere medewerkers van Palet af en toe langslopen. Dit zal extra plaatsvinden in geval een medewerker onverhoopt toch (enige tijd) alleen op de groep staat.

Het is een opdracht om al het glaswerk transparant te houden en niet dicht te plakken met werkjes en mededelingen.

Verschoonruimte is in de toiletruimte, bij gebruik wordt de deur opengezet.

Stagiaires en vrijwilligers staan altijd boventallig en dus nooit alleen op de groep.

Er heerst een open werkklimaat, zodat medewerkers elkaar altijd aan durven spreken op hun handelen, Dit creëren we door elkaar feedback te (leren) geven in elke geleding van de organisatie.

Mocht er een pedagogisch medewerker alleen op de groep staan, kan het zijn dat een stagiaire of vrijwilliger als extra paar ogen fungeert.

4.4 Interactie Vaardigheden

Het Nederlandse Consortium Kinderopvang Onderzoek (NCKO) brengt sinds 2002 de kwaliteit van de Nederlandse kinderopvang in kaart. Volgens het NCKO zijn de vaardigheden van de pedagogisch medewerkers van uiterst belang voor de kwaliteit van de opvang.

Er zijn 6 interactie-vaardigheden in kaart gebracht die aangeven in hoeverre de pedagogisch medewerkers in staat zijn om aan de behoeftes van de kinderen te voldoen en daardoor ook de kwaliteit garanderen van de opvang. Hier wordt ook aangegeven hoe wij deze vaardigheden interpreteren.

Sensitieve Responsiviteit

De mate waarin de pedagogisch medewerker de signalen van het kind oppikt en hierop reageert. Dit is het zien, horen en aanvoelen van de behoeftes van de kinderen en hierop inspelen op de juiste manier. Rekening houdend met de vaak extra gevoeligheid van het slimme kind. Bijvoorbeeld: het reageren op hardere geluiden. Slimme / hoogsensitieve kinderen kunnen hier heftig op reageren. Hier kan de medewerker op inspelen door het kind vooraf te waarschuwen of naar een andere omgeving te brengen of bij de medewerker plaatsen etc.

Respect voor autonomie

De pedagogisch medewerker geeft ruimte aan het kind en stimuleert de kinderen en de groep om op eigen wijze bezig te zijn met het spelend leren en groeien. De pedagogisch medewerker ziet de pedagogische waarde van de dynamiek tussen de kinderen onderling en respecteert de capaciteiten en behoeftes van ieder kind. De medewerkers hebben zoveel mogelijk een begeleidende en/of observerende rol, geen leidersrol.

Structureren en Grenzen stellen

De pedagogisch medewerker structureert de omgeving, zodat de kinderen die optimaal kunnen benutten. Dit geldt voor de fysieke ruimte, de activiteiten en andere situaties. Tevens weet de medewerker duidelijk te maken aan de groep wat de kaders zijn waarin de kinderen zich mogen bewegen (regels en afspraken). Bijvoorbeeld: Vooraf aan de activiteit worden de regels besproken zodat iedereen op de hoogte is. Kinderen worden ook gestimuleerd bij hun eigen spel met elkaar de regels te bespreken.

Praten en Uitleggen

De mate en manier van communicatie met de kinderen, zodat alle kinderen (ongeacht leeftijd) zich begrepen voelen en ook begrijpen wat er bedoeld wordt. Het uitleggen gebeurt niet alleen met woorden, maar ook met lichaamstaal en andere acties. Soms kunnen plaatjes / pictogrammen/knuffels ondersteunend zijn. Kinderen voelen zich hierdoor veilig.

Ontwikkelingsstimulering

De mate waarin de pedagogisch medewerker elk kind optimaal weet te stimuleren om zich te ontwikkelen, met respect voor ieder kind zijn eigen proces en ook de snelheid hiervan. Belangrijk hierin is het zien en horen van het kind, zodat de fases en behoeftes goed waargenomen worden. Wat opvalt, wordt genoteerd op het volgdocument/actie en evaluatie.

Begeleiden van interacties

De pedagogisch medewerker ziet en ondersteunt de interactie tussen de kinderen, met respect voor autonomie. De pedagogisch medewerker herkent de pedagogische waarde van deze interactie en houdt zich op de achtergrond wanneer mogelijk.

Deze interactie-vaardigheden zijn een constant onderwerp van gesprek tijdens individuele begeleiding en groeps gesprekken. De pedagogisch

medewerkers worden waar nodig begeleid en gestimuleerd om zich in deze (en andere) vaardigheden te verdiepen en verbreden.

4.5 Mentorschap

Om het kind echt centraal te stellen, krijgt iedere pedagogisch medewerker kinderen toegewezen als mentor. Vermeld in het kinddossier. Als mentor ben je het vaste aanspreekpunt voor kind en ouders.

Ieder kind heeft een eigen mentor. Deze begeleidt de ontwikkeling van een kind en onderhoudt het contact met de ouders hierover. De mentor is een pedagogisch medewerker die het kind regelmatig ziet. Hij volgt de ontwikkeling van zijn mentorkinderen met bijzondere aandacht. Hij doet de observaties in het kader van welbevinden en ontwikkeling. En bespreekt de bevindingen tijdens de kindbespreking met collega's en leidinggevende. Na de kindbespreking plant de mentor een oudergesprek in en worden de bevindingen over het welbevinden en de ontwikkeling van het kind met de ouders gedeeld. Dit oudergesprek vindt minimaal één maal per jaar plaats. Het eerste gesprek vindt plaats ongeveer drie maanden na de startdatum. Als er eerder dan het jaarlijks oudergesprek bijzonderheden worden opgemerkt rond de ontwikkeling van het kind, dan bespreekt de mentor deze direct met de ouders in een persoonlijk gesprek.

Op iedere vergadering staan er twee kinderen gepland en wordt het welbevinden en ontwikkeling besproken. Dit is een terugkerende cyclus gepland in de agenda. Zo komen alle kinderen met regelmaat aan bod.

De mentor verzorgt niet altijd zelf de dagelijkse overdracht omdat de opvangdagen van het kind niet allemaal overeen zullen komen met de werkdagen en -tijden van de mentor. Dan kan de overdracht uiteraard ook worden gedaan door de pedagogisch medewerker die aanwezig is op het moment dat een kind wordt opgehaald.

We proberen er zoveel mogelijk voor te zorgen dat het kind een mentor krijgt toegewezen die het kind een aantal keren per week ziet. Daarnaast draagt de mentor de zorg voor bijzonderheden van het kind. Bijvoorbeeld: letten op allergieën.

Tijdens het intakegesprek maken de ouders kennis met de pedagogisch medewerker die als de mentor van hun kind wordt aangesteld.

De mentor is altijd aanwezig bij het intake- en eindgesprek.

5.0 Veiligheid en Gezondheid

Palet voldoet aan de formele veiligheidseisen zoals die door de overheid aan de kinderopvang worden gesteld.

Er is een beleid Veiligheid & Gezondheid bij Palet

- Er is iedere dag minimaal één persoon met een BHV-diploma en één persoon met kinder-EHBO op de locatie aanwezig. We streven naar een kinder-EHBO-diploma voor alle pedagogisch medewerkers.
- Wij hanteren een Meldcode voor Huiselijk geweld en Kindermishandeling en volgen het afwegingskader. Iedere medewerker is op de hoogte van deze meldcode.
- Met regelmaat wordt geïnventariseerd welke risico's kinderen lopen binnen onze kinderopvang en welke maatregelen er genomen moeten worden om die risico's te verkleinen. Op basis van de uitkomsten van deze inventarisaties wordt er een plan van aanpak gemaakt met verbeteracties. Tevens wordt er een registratie van ongevallen bijgehouden. Het hele jaar is dit terug te vinden op de agenda om waar nodig het beleid/ de risico's aan te passen.
- De Inspectie Kinderopvang van de GGD controleert of de veiligheid en gezondheid van de kinderen voldoende worden gewaarborgd door middel van inspectiebezoeken. Hiervan wordt een rapport opgemaakt die ingezien kan worden via www.landelijkregisterkinderopvang.nl en terug te vinden is op de website.

5.1 Calamiteiten

Bij meer dan acht kinderen zijn er altijd minimaal twee medewerkers aanwezig zodat in het geval van calamiteiten één van deze medewerkers zijn aandacht bij de rest van de kinderen kan houden. Tot acht kinderen zijn er geregeld twee medewerkers aanwezig. Wanneer er maar één medewerker is (bij meer dan acht kinderen) dan wordt indien nodig de achterwacht ingezet.

In geval van calamiteiten wordt 112 gebeld en de directie van Palet op de hoogte gesteld. Indien zij niet aanwezig is in het pand, is zij binnen 15 minuten ter plaatse. Er kan ook een andere pedagogisch medewerker worden opgeroepen. Deze moet dan wel binnen 15 minuten aanwezig zijn.

6.0 Oudercontacten

Het contact met de ouders (of verzorgers) van de kinderen is van onschatbare waarde. Alleen door met ouders te praten en ouders goed te informeren, kan een vertrouwensrelatie ontstaan. Palet pleit voor volledige openheid en ziet ouders als een waardevolle bron van informatie en ondersteuning in het werk. Wij doen een beroep op ouders om betrokken te zijn bij de opvang van hun kinderen.

We hechten veel waarden aan het feit dat niet alleen de kinderen zich veilig voelen bij ons maar ook de ouders. We hebben met de ouders korte lijntjes door dagelijks contact.

Het contact met de ouders verloopt op verschillende manieren. Er is dagelijks de mogelijkheid voor een beknopte mondelinge overdracht over het welbevinden van het kind. Dit kan in de ochtend en in de middag bij het brengen en halen van de kinderen. Belangrijke meldingen bij voorkeur graag via de mail.

Doordat we nog kleine groepen hebben wordt veel informatie, tips en tops uitgewisseld:

- Bij haalmomenten;
- tijdens het uitgebreide eerste voortgangsgesprek, ongeveer na 3 manden;
- in de nieuwsbrief naar de ouders;
- via de mail.

De directie verstuurt digitale nieuwsbrieven naar alle ouders. Dit heeft nog geen vaste regelmaat. Het gebeurt wanneer er nieuws te melden is. Hiermee voorkomen we te veel onnodige communicatie naar ouders toe. We houden sociale media en de website bij. Ook telefonisch worden er contacten onderhouden.

Jaarlijks worden er oudergesprekken gepland. Wij vertellen in dat gesprek hoe het met het kind bij Palet gaat en vragen naar de ervaring van de ouders. Het oudergesprek is niet verplicht. Het volgdocument wordt besproken.

In overleg met de ouder(commissie) kunnen er thema-ouderavonden gepland worden.

6.1 Oudercommissie

De oudercommissie van Pallet is van onmisbare waarde en vormt de vertegenwoordiging van ouders naar de directie van Pallet over een aantal formele zaken. De oudercommissie heeft een wettelijke advies- en instemmingsrecht op een aantal punten.

Bovenstaand is wenselijk en niet verplicht daar wij maar een kleine kinderopvang zijn. Wij proberen ouders enthousiast te krijgen om in de oudercommissie plaats te nemen.

In het oudercommissiereglement staan de rechten en plichten van de oudercommissie beschreven. Palet betreft ook graag de oudercommissie bij de ontwikkeling van de opvang die in samenspraak met ouders vorm krijgt. Ook dit bovenstaande zal pas vorm krijgen als de oudercommissie is opgericht.

De oudercommissie moet uit minimaal drie ouders bestaan. Wanneer de behoefte groeit om er een ouder bij te nemen zal dit in overleg gebeuren.

6.2 Klachtenprocedure

Palet heeft voor klachten van ouders/oudercommissies een interne klachtenprocedure opgesteld en is geregistreerd bij de landelijke Geschillencommissie Kinderopvang. Middels het intake gesprek dat met ouders wordt gehouden voor start van de opvang van hun kind, via onze website, nieuwsbrief en via ons huisreglement zijn ouders bekend met onze Klachtenregeling zowel de Interne regeling als de klachtenprocedure van de onafhankelijke Geschillen Commissie Kinderopvang.

De gehele klachtenprocedure is te vinden in het beleidsplan Veiligheid en Gezondheid.

6.3 Communicatie

Bij aanvang van de opvang ontvangen ouders via de mail de volgende documenten:

- huisregels
- intake formulier
- plaatsingsovereenkomst A en B
- algemene voorwaarde kinderopvang
- beleidsplan Veiligheid & Gezondheids (ook via de website)
- pedagogisch Beleidsplan (ook via de website)

Bij het brengen van de kinderen kunnen de belangrijkste mededelingen voor die dag worden doorgegeven. De rest graag per mail zodat, in de hectiek van het brengen, de aandacht voor de kinderen en het afscheid nemen, medewerkers het niet kunnen vergeten.

Ziekmelden gaat per mail en wordt door de medewerker genoteerd op de aanwezigheidslijst.

Bij ophalen wordt kort een verslag gegeven hoe de dag is verlopen en of er bijzonderheden waren. Ook hier geldt bij het ophalen gaat de meeste aandacht naar het kind.

Ouders zullen geïnformeerd worden door nieuwsbrieven via de mail. De frequentie hiervan is onregelmatig. Daar wij de ouders dagelijks spreken doordat we kleinschalig zijn. Hierdoor zijn de lijnen kort. Wanneer er nieuwe dingen te melden zijn, wordt er een nieuwsbrief verstuurd.

Minstens één maal per jaar is er een ouderavond. Het is niet verplicht daarheen te gaan.

Door de tijd zal er met de oudercommissie worden bekeken of er behoefte is aan ouder-thema-avonden. Eventueel met een gastspreker.

7.0 Tot Slot

Palet is een kleine stichting volop in ontwikkeling. Wij dagen slimme kinderen uit en spreken ze aan op hun kwaliteiten. Ze mogen in een veilige omgeving spelen, ontdekken en verwonderen met kinderen die elkaar begrijpen.

Naarmate medewerkers en kinderen elkaar beter leren kennen wordt de werkwijze ook in de praktijk duidelijker. Er ontstaan rituelen, gewoontes en structuren. Deze zijn gerelateerd aan het werken met de kinderen, die een grote invloed hebben op de werkelijke situatie.

De ouders hebben ook inbreng, zij worden actief betrokken bij de ontwikkelingen van deze nieuwe opvang. Doordat we dagelijks gesprekken voeren met de ouders zijn de lijnen kort en voelen ouders zich vrij om tips en tops met ons te delen. Dit gebeurt mondeling of via mail. Palet hecht veel waarde aan het feit dat naast de kinderen ook de ouders zich veilig bij ons voelen.

De ruimte, binnen en buiten zijn nog in ontwikkeling. Met de kinderen en ouders worden onze ruimtes steeds verder ontwikkeld. Momenteel wordt er een ploeter-lab gerealiseerd.

Palet gaat ervanuit dat kinderen het meest leren als er een intrinsieke motivatie is. De volwassenen hebben hier een begeleidende rol en de omgeving zal uitdagend en prikkelend zijn. Het spelend leren zal altijd in ontwikkeling zijn.

“Kennis is ervaring.

Al het andere is slechts informatie.”

Albert Einstein

Colofon

Pedagogisch Beleidsplan

Dit document beschrijft het door Stichting Palet HB-HSP geboden pedagogische beleid voor de kinderopvang.

Stichting Palet HB-HSP zal hierna als Palet worden aangeduid.

Het LRK nummer is en het KVK-nummer is 77256700.

Doelgroep: Alle medewerkers van Palet, ouders, geïnteresseerden.

Versie: december 2020

Dit plan is nog niet goedgekeurd door de oudercommissie omdat deze er nog niet is. Bij een kleinschalige kinderopvang is dit niet verplicht. Stichting Palet HB-HSP wil een oudercommissie vormen zodra dit kan. Tot die tijd wordt er gebruik gemaakt van alternatieve ouderraadpleging.

Katja van der Weide is verantwoordelijk voor de implementatie en het onderhoud van dit plan. Voor vragen omtrent de inhoud van dit plan kunt u dan ook bij haar terecht.

Opgemaakt door: Palet, Katja van der Weide